

Jojar Mağarası 2018 12-22 Eylül, Kermenşah İran

2920 metre irtifada bulunan mağaranın bu sene 7'ci çalışmasında ulaşılan 1318 metre derinlikteki sifonun araştırılması kapsamında, ilgili tarihlerde çalışmalara katıldım. Mağaraya normal bir ulaşım yolu olmadığından yaklaşık 7 km mesafeyi sırtta çantalar ile tırmanmak gerekiyor. 1450-3050 metre arasında değişen irtifada patika üzerinden yürümek gerekiyor. Zemin dik ve çar şak dediğimiz kaygan taşlardan oluşmakta. Çoğunluğu İranlılardan oluşan ekibin bir gün öncesinde katırlar ile yiyecek ve teknik malzemeyi çıkartmasından sonradan gelen bizlere katırları kullanma imkanı bırakmadı. Mağaraya giden güzergahın strava paylaşımını aşağıdaki linklerden inceleyebilirsiniz.

<https://www.strava.com/activities/1851683815>

<https://www.strava.com/activities/1851683983>

Ana kamp mağaranın giriş kısmının hemen yanında kurulmuş durumda. Su ihtiyacı 2980 metredeki pınardan katırlar ile getirilerek sağlanıyor. Daha sonra özel filtreler ile temizleniyor. -1000 metreye kadar telefon hattı daha önceki senelerde döşenmiş durumda. Daha önceden dağcılar tarafından bilinen mağaranın ilk 118 metrelik inişine kadar iniş yapılmış. burada devamını tamamen kapayan devasa buzul kütlesinin daha ileriye gidilmesine imkan vermemesinden dolayı, daha sonraki senelerde yapılan tespitlerde buzul kütlesinin erimesinden dolayı mağaranın devamının açıldığı ortaya çıkmış. Son 10 senedir yüksek irtifalarda bulunan, ağzı buzul kütlesi ile tıkalı mağaraların açıldığını gözlemlemekteyiz. (3200 metredeki buzul mağarası Aladağlar)

Mağaranın genel tipolojisi, derin bir çatlak fayı sonucunda oluştuğu yönünde. İlk 118 metrelik iniş çok etkileyici. Doğal ışık aldığından, iniş esnasında her tarafı görmekte ve tam olarak havada boşluk hissini yaşamaktasınız. Teknik döşeme tek iniş(istasyon olmadan) -118 metre olunca ipe girmek bile bir çaba gerektiriyor. Dikey inişlerden sonra -450-500 metre civarlarında, kaynağı belli olmayan yeraltı nehrine ulaşıyorsunuz. Bu noktadan sonra artık devam güzergahında sürekli su ile haşır neşir olmak durumundasınız. Dikey mağaracılık açısından en zor şartlardan birisi sürekli ıslanma riski ile iniş hattında devam etmektir. Bu yüzden teknik döşemenin sudan kaçınma biçiminde yapılması gerekirken, bu mağarada birçok yerde döşeme maalesef su içinde kalmış. Bu durumu bir eleştiri olarak almak gerekse de, bu şartlarda su altında teknik döşeme yapmak için özel kuru elbiseler giymek lazımdır. Ülkenin mevcut şartlarında(ambargo) bu malzemeleri temin etme durumu olmadığından, döşeme bu şekilde yapılmış durumda.

-600,-1000,-1318 metrede oluşturulan mağara kampları; 1318 dışındakiler su üstünde duvardan duvara çekilmiş özel hamaklar eşliğinde yapılmış. Yani uyurken altınızdan yeraltı nehri geçiyor, su sesinden rahatsız olmamak için kulaklık kullanmak gerekiyor. Ancak yorgunluk daim olduğundan hemen uyuyorsunuz. İçerideki sıcaklık 4-5 derece arasında değişmekte, 1318 metrede 6 dereceye

kadar çıkıyor. Sürekli ıslandığınız için yanınızda kuru eşyalarınız olması çok önemli. Öğrendiğim kadarı ile daha önceki senelerde sürekli hipotermi(aşırı üşüme) vakaları yaşanmış. Mağaradan çıkanlar bir daha girmeyi pek düşünmemekte olmasına rağmen sonrasında dinlenince fikirleri değişiyor.

2018 çalışmasının ana teması; yaklaşık 40 kişilik ekibin içinde bulunan yeni mağaracıların tecrübelenmesi, hatların düzenlenmesi, -1318 metreye telefon hattının indirilmesi, yapılabiliirse son noktada bulunan sifona mağara dalışı yapılması şeklinde ortaya konmuş.

Kampa ulaştıktan sonra, ikinci gün ekiplerin ilk girişleri başladı. Mevcut kamplara yiyecek ve teknik malzemenin indirilmesinden sonra, sifonun devam edip etmediği yönünde keşif amaçlı bir dalış gerçekleştirilmesi, eğer devam ediyor ise daha büyük tüpler ile çalışmanın devamı planlandı. Bu plan dahilinde ben de Hestia ile inişimize başladık. Yaklaşık 7 saat içinde -1000 kampına ulaştık. Burada konaklamakta olan 4 mağaracıdan 4 tanesi -1318 metredeki kampı hazırlamak üzere yola çıktı. Kampın hazırlanmasından sonra biz de -1318 kampına devam ettik. Bu esnada telefon hatlarının arızasından(kopma), ikinci ekip(sait ve bahador) telefon hatlarını onararak -1000 kampına geldi.

1318 metreye ulaştıktan sonra, kısa bir dinlenme sonucunda dalış hazırlıklarına başladık. Sifonu ilk olarak gördüğümde(8x12metre) aklıma 4 sene boyunca dalış yaptığımız Altınbeşik mağarasın ilk sifonu geldi. Bir nevi mağaranın tüm suyunu emen bir yapıda gördüğüm(etrafı çamur tabakası) sifonun içindeki bir nokta sanki tavan kısmından açık gibi duruyordu. Önce bu kısma yüzerek durum kontrolü yaptım. Ancak buradaki çatlak biraz ileride kapanıyordu. Geri dönerek dalış için getirilen tüpü alarak dalışa başladım. Yaklaşık 4 dakikalık bir dalıştan sonra sifonun devam ettiğini gözlemledim. Tabi bu arada dalış ile ilgili bir takım detayları paylaşmamda fayda var. Kullandığım tüp 1 litre 100 bar idi. Palet, başlık, eldiven, ağırlık kemeri yok idi. Kuru elbise ise tahliye valf olmayan deniz kurtarma elbisesi idi. İçindeki havayı yakamı elimle açarak boşalttım. Batamayınca geri dönüp mağara çantasına kaya doldurup, onu da sırtıma alıp öyle daldım. Belime bağladığım 100 metre uzunluğundaki mağara ipinin bir ucunda Sait vardı. Kısa sürecek dalış planı için 4 dakika içinde dönmez isem, beni geri çekmelerini söyledim. zaten 4 dakika sonun geri çekilirken tüpteki 100 litre havada bitmiş durumda idi. $25\text{litre/dakika} \times 4 = 100\text{ litre}$.

Dalış ile ilgili sonucu Exp sorumlusu Ali rıza Balaghi ve dalış supervizörü Jarek Kur ile konuşmak üzere, -1000 deki kampa çıkmak için tırmanışa başladım, 19.30-23.30 arasında geçen tırmanıştan sonra -1000 kampından ana kamp ile konuşarak, devam etmesi muhtemel sifonun eldeki imkanlar ile geçilmesinin çok riskli olduğundan bahsederek, mağaranın devamını ileriki senelerde yapılacak çalışmalara bıraktık. Ana kamp'ta çok sayıda mağaracı mağarayı görmek için beklediğinden, ertesi gün ben ve 2 İranlı mağaracı saat 11.00 civarında çıkışa başladık. Yaklaşık 11 saatlik bir tırmanıştan sonra ana kampa ulaştım. Son çıkış -118 metre üzerinde istasyon olmadığından tüm yorgunluğun üzerine ekstra yaptı. Benden sonra devam İranlılardan bir üşümeye bağlı mide sorunu yaşadı ve yaklaşık 7 saat sonra gelebildiler. Benim bu mağarada çalışmamı sağlayan ana etmelerden biri; içime giydiğim özel bir kuru elbise idi. Sudan ıslanmayı engellemekle beraber dikey çıkışta çok terleme ve rahat hareket edememe sonucunu getiriyor. Neticede bu elbisenin yardımı ile çok rahatlıkla hipotermi olabilecek mağaradan yorularak ama tam olarak tükenmeden çıktım.

Mağaradaki sifonun durum, mağaranın içindeki teknik malzemenin toplanmasını sonucunu doğurdu. Kalan ekipler mağaranın toplanması için sırası ile içeri girdiler. Ben ertesi günü 3 kişi olarak katırsız bir şekilde ana kamptan ayrılarak, Kermanşah üzerinden Tahran'a döndüm.

Ali Hakan Eğilmez

Giderken böyle bir plan dahilinde gitmemiştim. Sadece aksiyonu görmek, inebildiğim kadarı ile mağarayı görmek niyetinde idim. İçeride değişen şartlar sonucunda bu şekilde sifona dalmış oldum. Daha önceki senelerde mağarada emeği olan ve çalışan mağaracıların çabası olmasa bu kadarı bile olmaz idi.

Bu farklı tecrübeyi yaşamama imkan sağlayan herkese içten teşekkürler.

Ali Hakan Eğilmez

Eylül 2018